

Liikenteen palveluista annetun lain pidemmän aikavälin vaikutusten arviointi

Asia: O 55/2022 vp Liikennepalvelulain pidemmän aikavälin vaikutukset (EV 27/2017 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunta 24.01.2023

Emil Asp, Yksikön johtaja, Markkinayksikkö
Palveluosasto

Laura Lassila, Erityisasiantuntija,
Tietoliiketoimintayksikkö,
Tieto- ja turvallisuusosasto

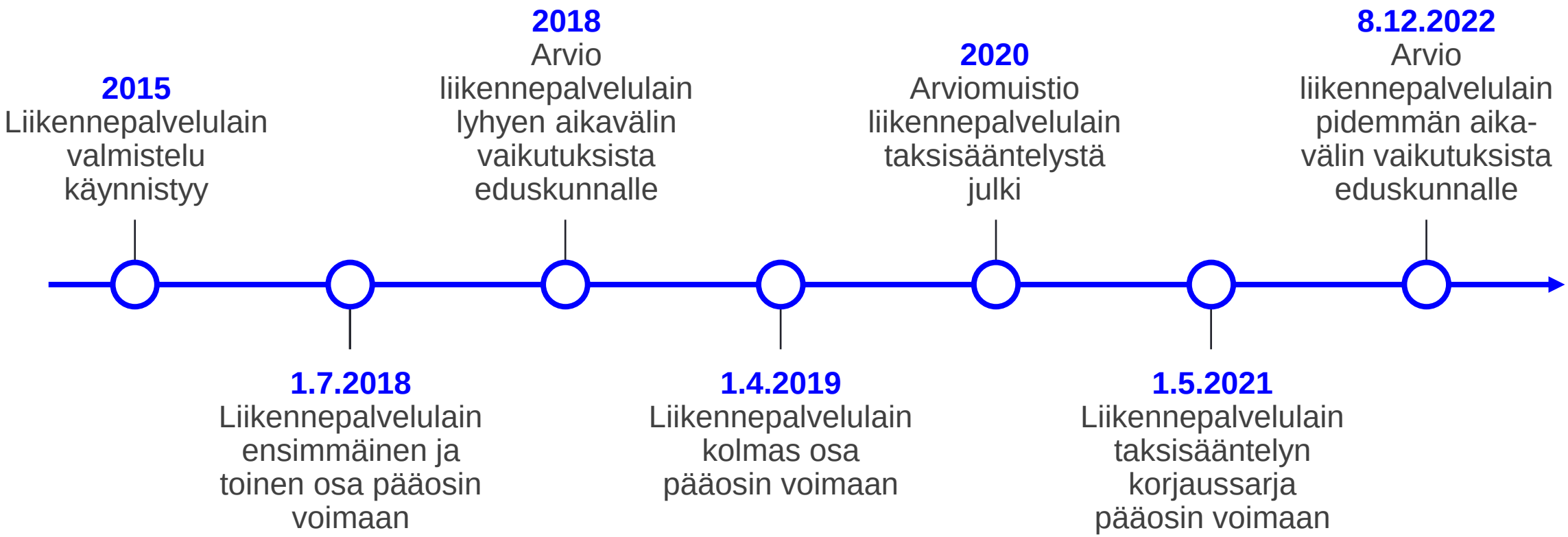
LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Liikennepalvelulaki

- Liikennepalvelulaki luotiin tukemaan tarpeelliseksi havaittua liikennejärjestelmätason muutosta. Lailla vastattiin liikenteen laajempaan murrokseen.
- **Lain tavoitteet:**
  - Liikennejärjestelmätason muutosten tukeminen
  - Toimivien liikennemarkkinoiden luominen
  - Uuden teknologian, digitalisaation ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotto liikennesektorilla
  - Eri liikennemuotoja koskevan sääntelyn kokoaminen yhteen lakiin
  - Liikennejärjestelmän kustannustehokkuuden lisääminen ja ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaaminen

Liikennepalvelulain valmistelu- ja arviointiprosessi

Liikennepalvelulain vaikutusten arviointi

- Liikennepalvelulain hyväksymisen yhteydessä eduskunta edellytti arviota lain pidemmän aikavälin vaikutuksista vuoden 2022 loppuun mennessä.
- Ministeriön raportissa hyödynnetty mm. Kilpailu- ja kuluttajaviraston sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin tutkimuksia.
- Tilatun jälkiarvioinnin on toteuttanut Frisky & Anjoy, Linea konsultit ja 4Front.

Vaikutukset liikennejärjestelmään

- Liikennepalvelulaki vastasi liikenteen murroksesta nousseisiin muutostarpeisiin. Lain kunnianhimoiset tavoitteet olivat tarkoituksenmukaisia.
- Koronapandemia vaikutti merkittävästi liikennemarkkinoiden kehittymiseen, koska se vähensi liikkumista poikkeuksellisella tavalla.
- Lailla tavoiteltiin merkittäviä systeemitason muutoksia, joiden toteutuminen on aina hidasta. Toistaiseksi ei syntynyt laajempaa MaaS-ekosysteemiä.
- Näkyvimmät vaikutukset liittyvät taksiliikenteen sääntelyn laajoihin muutoksiin, joilla avattiin kilpailu taksimarkkinoilla.
- Jälkiarviointi ei käytännössä koske liikennepalvelulakiin myöhemmin tehtyjä taksisääntelyä koskevia muutoksia, jotka astuivat voimaan 2021.
- Liikennepalvelulakiin ei selvityksen pohjalta ole tarvetta tehdä välittömiä lainsäädännöllisiä muutoksia. Jälkiarvioinnin yhteydessä tunnistettiin kuitenkin jatkoselvitystarpeita.

Vaikutukset tieliikenteeseen:

Taksipalvelut, linja-autoliikenne ja tieliikenteen tavarakuljetukset

- **Taksipalvelut:**
  - Liikennepalvelulain myötä taksimarkkinoilla voidaan havaita lupien määrän kasvua, kilpailun lisääntymistä, uusien toimijoiden tuloa markkinoille sekä digitalisaatiokehitystä.
  - Taksipalvelujen hinta- ja laatuvariaatio lisääntynyt. (esim. KKV-tutkimus)
  - Taksipalvelujen saatavuus kaupunkialueilla ja kysyntähuippujen aikaan vaikuttaa parantuneen, mutta alueelliset erot taksipalvelujen tarjonnassa vaikuttavat kasvaneen.
  - Kela-kilpailutuksissa hinnat laskeneet
  - Lain voimaantulon jälkeen myönnettyjä taksiliikennelupia on myös peruttu huomattavia määriä muun muassa taksisääntelyn korjaussarjassa lisättyjen y-tunnus- ja koulutusvaatimusten täyttymättä jäämisen vuoksi

Taksisääntelyn muutosten vaikutukset kohdistuneet erilaisiin toimijoihin ja asiakasryhmiin eri tavoin, minkä vuoksi kokemus lain vaikutuksista on hyvin jakautunutta.

Vaikutukset tieliikenteeseen:

Taksipalvelut, linja-autoliikenne ja tieliikenteen tavarakuljetukset

- **Linja-autoliikenne:**
  - Liikennepalvelulain suurimmat vaikutukset linja-autoliikenteeseen vaikuttavat liittyneen reittiliikennelupien poistumiseen sekä tietosääntelyyn, kuten lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuuteen ja lippurajapintojen avaamiseen.
  - Korona vaikuttanut tarkasteluvälillä merkittävästi.
- **Tieliikenteen tavarakuljetukset:**
  - Liikennepalvelulaki paransi posti-, jakelu- ja kuriiritoimintaa harjoittavien yritysten toimintaedellytyksiä.
  - Erit. pakettiautolla tehtävä ammattimainen kuljetus on helpottunut.
  - Muutoin vaikutukset pitkälti EU-sääntelystä.

Vaikutukset digitalisaatioon:

Tietosääntely, rajapintojen avaaminen ja tiedon yhteentoimivuus

- Liikennepalvelulain teknologianeutraalius perusteltua nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.
- Digitaaliset palvelut ja datan hyödyntäminen ovat edenneet merkittävästi koko liikennesektorilla.
- Rajapintojen avaaminen ja tietojen yhteentoimivuus ovat edistyneet.
- Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuudessa tunnistepohjaisuus on ottanut harppauksia eteenpäin viimeisen vuoden aikana.
- Lainsäädännössä ei määritelty esimerkiksi lippurajapintoihin liittyviä teknisiä minimistandardeja, yhdenmukaisten rajapintojen nopea kehittyminen olisi vaatinut enemmän eri toimijoiden yhteistyötä.

Tunnistettuja selvitys- ja muutostarpeita

- **Jälkiarvioinnin yhteydessä tunnistettuja jatkoselvitystarpeita:**
  - Taksipalvelujen saatavuuteen, liikennepalvelulakia valvovien viranomaisten toimivallan ja tehtävien selkeyteen sekä viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostamisen mahdollisuuksiin.
  - Myös lippu- ja maksurajapintayhteistyön sopimusehtojen kohtuullisuutta ja siihen mahdollisesti liittyviä kansallisia sääntelytarpeita tulisi selvittää tarkemmin.
  - Julkisesti tuettujen kuljetusten (yli 1,1 mrd/vuosi) ja käyttäjien kannalta toimivien palveluiden turvaamiseksi ja toiminnan tehokkuuden varmistamiseksi olisi tarpeen käynnistää viipymättä tarvittavat toimenpiteet eri hallinnon aloilta julkisesti tuettujen kuljetusten kehittämiseksi ja nykyisten haasteiden ratkaisemiseksi yhteistyössä alan toimijoiden kanssa.